

Рецензия

на дисертационен труд на тема "Нов алгоритъм за управление на публичната политика за доходи от труд по отрасли в България"

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.8. Икономика (Икономика и управление по отрасли – публичен сектор)

Автор: докторант Теменужка Стоянова Златанова

Рецензент: доц. д-р Албена Вуцова, катедра „Икономика и управление по отрасли“, Стопански факултет, СУ „Св.Климент Охридски“

София /заповед №РД 20-845 от 06.07.2012г.

I. Информация за кандидата за образователната и научна степен „доктор“

Теменужка Стоянова Златанова е магистър /социолог/ по „Европейска социална политика и социална работа“ 2001-2004 НБУ, бакалавър икономика и организация на труда УНСС 1988-1991г.

От 1992 е на работа в МТСП. Последователно заема длъжности на държавен експерт, н-к на отдел, и.д. директор.

Хоноруван преподавател в Стопански факултет на СУ „Св.Климент Охридски“ като преподава курс по „Социална политика и социална икономика“ в екип от МП "Иновации в публичния сектор"

Участва в редица проекти свързани с темата на дисертацията.

Публикациите по темата са представени в отделен списък и само за последните три години са 6 статии в научни списания и сборници, като за последните 10 години са 42 научни и приложни разработки издадени в списания и бюлетини.

II. Обща характеристика на дисертационния труд

Оформлението на дисертационния труд е направено според приетите изисквания. Предложеният дисертационен труд е в обем на 242 стр. и включва увод, 3 глави, заключение и ползвана литература от 219 източника, от които по-голяма част на латиница. Значителна част от тези заглавия са използвани в текста чрез цитиране. Приложенията поради големият си обем са в електронен формат на диск.

Дисертацията на тема "Нов алгоритъм за управление на публичната политика за доходи от труд по отрасли в България" включва данни от проведени четири самостоятелни документални изследвания от докторантката и две емпирични изследвания с пряко участие на докторантката в изследователски екип.

Увода формулира основната теза на докторската работа.

Изследователската задача, която си поставя докторантката в началото на изследването дефинирана като „докторска теза“ е разделена на четири основни части и сега можем да твърдим, че събрания емпиричен материал и направените анализи убедително доказват всички основни допускания в докторската теза.

Основното доказателство е свързано с един особен поглед на „наблюдателя“ в постмодерната

методологическа перспектива. Наблюдателят е вътрешен на системата / инсайдър/ , човек който вижда проблема на управление на политиката от страна на една основна част от нейния субект - публичната администрация. Втората особеност на гледната точка е в прилагането на предметните системни знания в науката за публичното управление и по специално теориите за правене на публични политики в нейния постмодерен вариант , като това е гледната точка на *експерта изследовател* .

Именно чрез тези методологически инструменти ние постигнахме главния изследователски резултат в нашия анализ, че за подобряване на ефективността в управлението на публичните политики, а необходимо създаването на нов *управленски алгоритъм за правене на политики./УАПП/*.

Основното допускане в изследователската теза, е че съществува едно конкретно управленско средство което може да подобри ефективността на работата на администрацията в изключително важната и роля на съ субект на правенето на политика и това е именно подобряване на системността в създаване и прилагане на управленските правила. Терминът с който заменихме всичко свързано с тази нова системна роля на администрацията е *„нов управленски алгоритъм за правене на политика” /УАПП/* и това е едно по същество иновативно допускане което намира ясно потвърждение в нашия анализ.

Първа глава докторантката посвещава на доказателството на първата група изследователски задачи са свързани със социалните, икономическите и управленските характеристики на проблема за ниските доходи от труд в България в период по дълъг от 25 години.

Първата задача е изисква доказателства, че: *„Проблемът с ниските доходи от труд в социален аспект е ключов и определящ за бедността, ниския социален стандарт, и неразвитата икономическа среда на стопанския живот.”*

За доказателство на това твърдение са използвани данни от оригинални емпирични социологически изследвания, които по безспорен начин доказват връзката на доходите от труд и бедността, като обект за изследване е браншовото и регионално разпределение на „работещите бедни” . Втората задача е ,че *„Проблемът с ниските доходи от труд в икономическо отношение отразява главно капиталово противоречие на съвременния стопански живот в България, а именно системното обезценяването на човешкия капитал.”*

Макроикономическия анализ на ситуацията в България сравнена с останалите страни от ЕС и главно със страните в преход показва,че има съществена деформация на оценката на капитала и свързаните с това механизми на „скрита икономика” /черна и сива/ които буквално обезстойностяват стоката работна сила. Характера на прехода към „пазарна икономика” се деформира като преход към „сива икономика”. Проблемите главно са от извън икономически характер в еволюцията на пазара на труда и поради това достигаме до изследване на съществените причини които са в управленската сфера.

Третата изследователска задача, фокусира нашите изследователски усилия към ситуацията на публичното управление, където /ако се абстрахираме от политологическия аспект на анализа/ е необходимо да се завърши в кратки срокове дълго планираната реформа на държавната

администрация.

Проблемът с ниските доходи от труд в управленски аспект е липса на стратегически управленски документи, визия и управленска воля в публичната власт той да бъде поставен на централно място в държавната политика над който да се гради цялата социална роля на държавата.

Изследователската задача в управленски технологичен аспект пряко произтича от ролята на администрацията да създава и спазва рационалните правила на управление, достатъчно добре развити в съвременните постмодерни държави.

Решаването на управленската задача е свързана с еволюцията на публичната политика за доходи и е направен оригинален анализ на политиката за последните 25 години. Анализът в историческа перспектива на политиката по доходи безспорно доказва тезата за възможности за нейното ефективно подобряване, чрез създаване на системен алгоритъм за взимане на управленски решения.

Втора глава е посветен на изследователския модел на УАПП, като оригинален принос на дисертационния труд.

Втория компонент на докторската теза са твърдения за характеристиките на управленския модел на публичната система за управление на политиките по доходи от труд, неговата вътрешна структура и значимост на определени компоненти по отношение на ефективността на публичните политики. Моделът на системата за управление включва хоризонтални и вертикални връзки между всички институционални участници в процеса на управление на политиките за които ние изграждаме редица конкретни твърдения. Основното твърдение е, че моделът трябва да бъде системно описан и развиван в контекста на неговите статични и динамични характеристики, така и в неговите предметни институционализирани компоненти и неговите действени и функционални характеристики в поведенчески план. За сега не е изградена и не се развива в управленската теория и практика представата за системността на този модел и неговата ключова роля за успеха на политиките. Практически съществуващия в момента УАПП е несистемен, хаотичен с много силно подценена роля на неговия основен субект – държавния експерт.

Анализът на част от втория компонент на докторската теза доказва, че съществуващият в момента УАПП е не системен и хаотичен, предложена е негова нова системна теоретична версия във втора глава.

Третия компонент на докторската теза са група твърдения свързани с характера и ролята на научноизследователският обект на нашето изследване – управленския алгоритъм за правене на политики./УАПП/. Твърдението в третия компонент на докторската теза е в значителната роля на субекта на УАПП, каквито са експертите от държавната администрация. Ролята на администрацията, нейния управленски капацитет, възможността едновременно да бъде реализатор и творец на УАПП са в центъра на доказателствата за ефективността на публичната политика. Нашето основно твърдение е, че ролята на администрацията се подценява в управленско отношение и поради това вече няколко стратегии за реформа в държавната

администрация не се изпълняват ефективно.

Втора глава има за основна задача да конструира в контекста на системните предметни знания на науката за публичното управление *теоретичния модел на УАПП*.

Така докторантката изяснява не само предмета на изследването, но и особените характеристики на постмодерната методология, теоретичните определения на публичната политика, основните форми на публичен дебат за политиката, моделите на публичното управление в еволюцията на последните сто години, съвременния анализ на политиките и стратегията за развитие на политиките. Предметната специфика ни даде необходимите инструменти да се фокусираме върху оригиналната си позиция в дефиниране на обекта на анализ.

Конкретния обект на анализ е именно УАПП със своите специфични и системни характеристики. УАПП е особена конструкция на управленско системно средство получено от пресечната точка на два процеса- единия е вертикален, свързан с равнищата на управленската система от стратегическо до оперативно, а другия хоризонтален разкриващ петте фази на управленския цикъл за всяко от трите равнища. Така получените 15 компонента системно свързани в матрица от вертикални и хоризонтални връзки разкрива не само теоретическата сложност , но и практическия обем от работа по създаване на система от правила структурирана около изпълнението на всеки отделен компонент на матрицата.

Докторантката доказва че, моделът на УАПП е част от моделът на правенето на политики в управлението и обхваща само една вътрешна група от характеристики на същинската среда, а именно средата на институциите на публичната власт.

УАПП е съвкупност от действия, утвърдени практики, обобщени правила, писани технологии, механизми и норми на администрацията за привеждане на цялостния процес по дефиниране, развитие и прилагане на политиките.

УАПП е част от същинската административна практика като ежедневна дейност чрез която се реализират всички равнища на управление и стратегическото и тактическото и оперативното. Главно различие от общия модел на правене на политики и моделът на УАПП е ,че при втория се акцентира на ролята на администрацията като част от субектът на правене на политики Докторантката прави важно разграничение ,че общия модел за правене на политики за разлика от модела на УАПП включва стратегическата роля на политиците в задаване на целите и приоритетите на политиката, за следене и контролиране на общите стойности по зададените показатели на политиката, както и създаване на политически баланс при решаване на стратегическите въпроси на публичното управление. Конкретния модел на УАПП прави ролята на политиците периферна, защото включва етапа на участие на експертите в администрацията които имат за задача да реализират в поднормативната си дейност зададените общи политически цели.

Същността на УАПП е свързана с процесите на вътрешна комуникация в системите за публичното управление. Родовото понятие е процесът на управленска комуникация в аспекта на своята „алгоритмизация“.

Развитата комуникация между субектите на публичното управление на междуличностно и организационно равнище съдържа аспекта на стандартизация, унификация, системност и всичко това наричано от нас с един общ термин – стандартизация. Комуникацията създава стандарти както в своите езикови, лексикални равнища, така и в своите комуникационни канали, форми и носители на информация, така и в семантиката и логиката на построяване на комуникационните послания. Експертният език с който администрацията си служи в своята комуникация в процеса на правене на политики е също важна част от УАПП.

Анализът на системните характеристики на УАПП са важна част от модела и поставят далечен хоризонт за изследователски възможности които да направят моделът една устойчива управленска система която да има действително приложение за стратегическо хоризонт в бъдеще.

Оригинално решение на докторската работа е метафоричното представяне на моделът на УАПП чрез графиката на „пирамидата” съдържаща три равнища като за всяко от тях се развива спиралата на съответния цикъл на управление и преминава към следващото равнище. За всяка страна на тристранната пирамида има по една водеща характеристика на УАПП.

Първата страна на тристранната пирамида водещата характеристика е дейността. Дейността като управленска рационална дейност в хода на взимане на управленски решения, която продуцира цикълът на всички действия до резултата.

Втората страна на пирамидата на УАПП е институционалната структура /звената/ , като предметно условие за УАПП.

Третата страна на пирамидата на УАПП са правилата за всяко равнище на управление-определените в писани технологии правила.

Последната но не по важност характеристика на модела на УАП е структурата от показатели по които се събират емпирични данни за неговото конкретно конструиране и по които се анализира като управленски инструмент.

След като извървахме този дълъг път на теоретична реконструкция на моделът на УАПП, преминахме към емпиричното изследване на възможностите за неговото развитие в трета глава където основен приоритет е създаването и прилагането на една изследователска програма, която в един следващ етап може да разгърне изцяло своите изследователски възможности.

Трета глава е посветена на изследователската програма на УАПП където се „дешифрират” характеристиките от теоретичния модел и се превръщат в изследователски инструменти които правят прехода от теоретични към емпирични показатели. Трета глава е посветена на доказателствата на четвъртия компонент на докторската теза.

Приноси в дисертационния труд.

Приемам изцяло посочените и в автореферата научните приноси в посочените четири основни категории: Приноси от теоретичен характер, приноси от методологически характер, приноси от методически характер, приноси от приложен, управленски характер.

Принос в теоретично отношение е разбирането на системния характер на проблемът за ниските доходи от труд и неговите социални, икономически и управленски характеристики, това което липсва сега на теоретичните изследвания е системен анализ към проблема за доходите от труд.

Теоретичен принос е дефинирането на самият модел на публична политика и неговата управленска същност алгоритъмът за управление .

Оригинална е тезата за матрицата на алгоритъма която има важна теоретична стойност при систематизиране на знанието в неговата изследователска програма.

Теоретичен принос е дефинирането на предметените и дейности характеристики на алгоритъма като социален артефакт имащ своята субстрат, пространствена, статична характеристика и своята действена, комуникационна, времева характеристика.

Приносите в методологичен характер са главно в дефинирането на постмодерната методология в социалните изследвания и възможността да се видят важни характеристики на субекта на алгоритъма за управление на политиката в неговите две страни като изследовател и практик. Гледната точка на субекта , на наблюдателя в изследователския процес и гледната точка на практика съчетани в една личност на експерта е важен методологически извод в контекста на постмодернизма, който очертава възможността да се признае ролята на държавния експерт в процеса на правенето на политиката.

Методическите приноси откриваме в богато структурираната на изследователски методики изследователска програма. Сложността на обекта за изследване привлича голям и системно обвързан методически арсенал от изследователски средства. Съчетаването на наблюдението, документалния анализ, с интервюта и експериментиране с управленски технологии е един респектиращ набор от изследователски средства. Направен е пълен набор от индикатори за основните фази на реализиране на алгоритъма. Част от тези индикатори са конкретно тествани на терен чрез две документални и едно емпирично изследване с методиката на структурирано интервю. Структуриран е и въпросник за бъдещо национално представително изследване на УАПП за който експертната оценка е положителна.

Практически управленски приноси на дисертационния труд се свързват с няколко аспекта на разработката. Първо чрез документален анализ на създадените писани управленски технологии ясно се доказва липсата на стратегии и стратегически концепции и национални планове за реализиране на политиката по доходи от труд. Пряка констатация за липсващи методически и нормативни документи и при други компоненти на алгоритъма ще даде възможност на висшите държавни звена в правенето на публичните политики да съсредоточат своята работа, като особено практически ценна е препоръката да се създаде система за оценка на ефективността на политиката. Аналитични ресурси и система за оценка липсва напълно, а това е основен етап от цикъла на управление на всяка политика гарантиращо нейното постъпателно развитие. Важно практическо следствие от дисертационния труд е извода за

подобряване на социалния диалог в направление на достигане до обективен механизъм за участие на страните на национално равнище /НСТС/ и на регионално браншово договаряне.

В заключение на моята рецензия давам висока оценка на работата на докторант Теменужка Стоянова Златанова и убедено препоръчвам на журито да присъди образователно-научната степен „доктор” по професионално направление 3.8. /Икономика – Икономика и управление по отрасли – публичен сектор./

Доц.д-р Албена Вуцова